

Cetatea Cavalerilor

Founder: Col. r. Dr. Constantin Meșină
 Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cho.
 Editura Tipo MC, Oradea - 2020

1

Cartea Mea e și a Ta!

ISSN 2734-6889
 ISSN-L 2734 -6889

Eroii români din cimitirul de la Lărguța

Dr. Ionel NOVAC¹

Intrarea României în războiul împotriva Uniunii Sovietice, la 22 iunie 1941, a reprezentat un răspuns la actul de răpire a Basarabiei, a Nordului Bucovinei și a unei părți din fostul ținut Herța la 28 iunie 1940. Cu două zile mai devreme, la 26 iunie 1940, ambasadorul României la Moscova, Gheorghe Davidescu, fusese convocat de Veaceslav M. Molotov, la acea dată ministru de externe al Uniunii Sovietice, care i-a înmînat un ultimatum. Susținînd că Basarabia este pământ rusesc, pe care România l-ar fi ocupat în 1918 și care ar fi „populat în principal cu ucrainenii”, nota ultimativă cerea ca Guvernul Regal al României să înapoieze Uniunii Sovietice Basarabia și să-i transmită partea de nord a Bucovinei. Fiindu-i transmis a doua zi la București, regele Carol al II-lea i-a invitat imediat la el pe Wilhelm Fabricius, ambasadorul Germaniei, și pe Pellegrino Ghigi, ambasadorul Italiei, pentru a se informa asupra atitudinii acestor țări față de ultimatumul sovietic. Din păcate, ambii diplomați l-au sfătuit să cedeze, „motivul” fiind că Germania nu se putea angaja pe două fronturi, principalul ei dușman fiind în acel moment Anglia².

În aceeași zi, regele a convocat două Consilii de Coroană, unul la ora 12.00 și altul seara, la care s-a discutat dacă să fie acceptat sau nu ultimatumul sovietic. La prima ședință, s-a dat același număr de răspunsuri „da” și „nu”, câte zece (fără votul regelui). La cea de-a doua ședință doar șase membri ai Consiliului de Coroană s-au mai putut hotărî să zică „nu”, aceștia fiind Nicolae Iorga,

Dr. Ionel Novac - lângă crucea de Erou, Cimitirul Lărguța

¹ Cahul, 9 iunie 2021

² Constantin Corneanu, *Sub povara marilor decizii*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2019

Victor Iamandi, Silviu Dragomir, Traian Pop, Ștefan Ciobanu, Ernest Urdăreanu, cărora li s-a adăugat și regele.

Ca urmare, în nota de răspuns din 27 iunie, guvernul român solicita sovieticilor discuții într-o atmosferă de „înțelegere și prietenie”, la care aceștia au răspuns cu un nou ultimatum, care cerea, între altele, ca „în decurs de patru zile, începând de la orele 14.00, după ora Moscovei, în ziua de 28 iunie 1940, să se evacueze teritoriul Basarabiei și Bucovinei de trupele românești”. Drept urmare, la 28 iunie, înainte de termenul stabilit de sovietici pentru răspuns, care urma să fie ora 12.00, guvernul român răspundea că „pentru a evita gravele urmări pe care le-ar avea recurgerea la forță și deschiderea ostilităților în această parte a Europei, se vede silit să primească condițiile de evacuare specificate în răspunsul sovietic”. În noaptea de 27 spre 28 iunie 1940, la ora 3.00, deci cu unsprezece ore înainte de ora stabilită prin ultimatum pentru răspunsul guvernului român și ignorând complet propriul angajament al Moscovei privind termenul de patru zile pentru evacuarea celor două teritorii de către statul român, trupele sovietice au început să treacă Nistrul³.

La 3 iulie Basarabia și partea nordică a Bucovinei au fost ocupate, odată cu ținutul Herța, care nici măcar nu fusese menționat în notele ultimative sovietice. Teritoriul ocupat de sovietici însuma 5.0762 km² și avea o populație de 3.776.000 de locuitori, inclusiv Basarabia cu 44,5 mii km² și 3,2 milioane de locuitori și Bucovina de Nord cu peste 6,2 mii de km² și 570 mii de locuitori.

La data fixată prin planul „Barbarossa” (22 iunie 1941), când efectivele Wehrmachtului urmau, împreună cu forțele aliate, să atace Uniunea Sovietică, generalul Ion Antonescu a dat ordin armatei române să intre în luptă, acest ordin fiind totodată și o proclamație către țară, difuzată la radio în zorii acelei zile: „Ostași, vă ordon treceți Prutul! Zdrobiți vrăjmașul din răsărit și miazănoapte. Dezrobiți din jugul roșu al bolșevismului pe frații voștri cotropiți. Reîmpliniți în trupul țării glia străbună a Basarabilor și codrii voievodali ai Bucovinei, ogoarele și plaiurile noastre... V-o cere Neamul, Regele și Generalul vostru. Ostași, izbânda va fi a noastră. La luptă! Cu Dumnezeu înainte!”

La acel moment, armatele române se găseau mobilizate pe linia Prutului: Armata 3 română, sub comanda generalului Petre Dumitrescu, ocupa poziții în Bucovina și nordul Moldovei pe noua frontieră; Armata 11 germană (general von Schobert), cu componență mixtă, germano-română, pe linia Prutului, în sectorul Botoșani-Iași; Armata 4 română, sub comanda generalului Nicolae Ciupercă, de la sud de Iași până la vărsarea Prutului în Dunăre.

Între 22 iunie și 1 iulie, acțiunile militare au constat în incursiuni menite să conducă la ocuparea unor capete de pod care să permită dezvoltarea ofensivei în zilele următoare, respingându-se, totodată, unele atacuri ale aviației sovietice, în dreapta Prutului.

Una dintre cele mai înverșunate confruntări, cunoscută sub denumirea de bătălia de la Țiganca, s-a desfășurat între 4 și 12 iulie 1941. Prin bătălia de la Țiganca se înțelege ansamblul luptelor purtate pentru fortarea liniei Fălcu-Bogdănești și cucerirea zonei puternic fortificate de dincolo de Prut, cu centrul în localitatea Țiganca. Ciocnirile extrem de sângeroase din acele zile, înregistrate în sectoarele Țiganca, Stoienești și Epureni, s-au soldat cu grele pierderi de ambele părți⁴.

În luptele pentru eliberarea Nordului Bucovinei și a Basarabiei, etapă semnificativă a războiului încheiată la 26 iulie 1941, pierderile trupelor române s-au ridicat la 4.271 morți, 12.326 răniți și 6.168 dispăruți⁵. Trupurile ostașilor căzuți la datorie pe câmpul de luptă au fost înhumate fie în cimitirele de campanie, fie în cele ale localităților pe teritoriul cărora și-au dat obștescul sfârșit.

Potrivit site-ului Oficiului Național pentru Cultul Eroilor⁶, numărul total al militarilor români căzuți în cel de-al doilea război mondial și înhumați pe teritoriul Republicii Moldova, dintre care numai o parte au fost identificați, este de 6.072. Principalele localități în care aceștia își dorm somnul de veci sunt Țiganca (1.020), Cania (938), Tighina (518), Soroca (455), Micleușeni (350), Chișinău (232), Palanca, Orhei, Vărzărești, Stoicani, Râșcani ș.a. Sunt cunoscute, așadar, mai multe cimitire care includ morminte ale ostașilor români dar, din păcate, mai sunt unele care încă așteaptă să fie identificate, iar numele

³ Ion Țurcanu, *Istoria românilor*, Editura Istoros, Brăila, 2007

⁴ Ion Agrigoroaiei, *Bătălia de la Țiganca*, în „Revista Română”, nr. 4/2007

⁵ Ion Țurcanu, idem

⁶ <https://once.mapn.ro/pages/view/138>

militarilor înhumați în acestea să fie înscrise cu litere de aur în lista de onoare a celor care și-au adus supremul sacrificiu pentru eliberarea acestor ținuturi de sub ocupația sovietică.

Printr-o fericită conjunctură, nu demult am identificat un astfel de cimitir în satul Lărguța (raionul Cantemir), în care își dorm somnul de veci cinci sau mai mulți (dacă s-ar dovedi că sunt gropi comune) militari români. Localitatea este situată în arealul în care s-a desfășurat sângeroasa bătălie de la Țiganca și, potrivit unor localnici cu care am discutat și care m-au condus la locul respectiv, este posibil ca militarii români să-și fi găsit sfârșitul în cursul luptelor de pe dealul Epureni, situat în imediata apropiere. Aceștia ar fi fost aduși și înmormântați în unul din cele două cimitire vechi ale localității (Lărguța mai are un cimitir, nou, situat la intrarea în sat) fie într-un moment de răgaz al luptelor, fie la finalul acestora.

O posibilă variantă, lansată de cei cu care am vorbit, este aceea că militarii respectivi ar fi fost, în realitate, ofițeri ai armatei române. Din respect și aprecierea deosebită de care se bucurau în rândul subordonaților, aceștia nu au fost abandonați acolo unde au căzut răpuși de gloanțele inamice, ci au fost aduși și înmormântați creștinește în cimitirul cel mai apropiat, care s-a dovedit a fi cel de la Lărguța.

Mormintele acestora au fost săpate unul în continuarea altuia, la distanțe de 2-3 metri, sub forma unei parcele liniare. Fiecare mormânt este marcat prin câte o cruce din beton, de circa jumătate de metru înălțime. Din cauza vegetației, inclusiv a celei arboricole, care a acoperit în timp mormintele, dar și a terenului în pantă pe care se află amplasat cimitirul, crucile sunt înclinate la diferite grade față de sol.

Câțiva dintre localnici își aduc bine aminte și astăzi de crucile militarilor români din cimitirul vechi, de care știau încă de când erau copii, deși unii susțin că nu le-au mai văzut de ani de zile. Aceștia afirmă că pe fiecare cruce era trecut numele celui îngropat acolo, nume pe care nu-l mai țin minte, mai ales pentru faptul că acesta era scris în grafie latină, iar ei citeau și utilizau alfabetul chirilic.

În timp, inscripțiile (numele) de pe cruci au fost șterse de intemperiiile vremii, dar și de intervenția omului. La o privire mai atentă, pe cruci se pot observa urme de vopsea albastră, cu care acestea au fost acoperite de către localnici. Fie în scop de protecție împotriva unor măsuri distructive din partea autorităților acelor vremuri (disimulate în aceeași culoare cu celelalte cruci din cimitir, nu au atras atenția asupra lor), fie în contextul tradițiilor locale (în majoritatea cimitirelor vizitate, crucile vechi, la fel ca și măsuțele și băncuțele din lemn instalate la capetele mormintelor, sunt vopsite în albastru, culoare care sugerează spiritualitatea, credința și legătura cu divinitatea chiar și dincolo de moarte).

În ciuda tuturor acestor factori perturbatori care le-au afectat de-a lungul zecilor de ani, pe una dintre cruci (a cincea în ordinea amplasării mormintelor) se întrezăresc câteva litere, dispuse pe două rânduri, litere care ne-ar putea dezvălui numele celui înmormântat acolo: (MUN)TEANU sau (PRU)TEANU. Sau un alt nume derivat cu această terminație.

Intervenția unui specialist, prin curățarea cu atenție a crucii, credem că ar putea conduce la identificarea celui care își doarme aici somnul de veci. Ca și cercetarea minuțioasă a tuturor mormintelor, inclusiv prin deshumarea celor îngropați, prin studierea eventualelor mărci, ecusoane, obiecte, înscrisuri sau a altor efecte personale găsite, care ar putea facilita identificarea ostașilor care s-au jertfit pentru a elibera de sub robia străină aceste străvechi brazde de pământ românesc.

Indiferent dacă li se va putea sau nu stabili identitatea, apreciem că s-ar cuveni eternizarea

memoriei acestor bravi eroi ai armatei române prin amenajarea unei parcele și ridicarea unei troițe, măsuri care sperăm să fie materializate de cei îndrituiți să o facă. Până atunci, eroii români din cimitirul de la Lărguța își dorm în continuare somnul liniștit, împăcați cu gândul că jertfa lor nu a fost zadarnică! Căci, nu-i așa, eroii nu mor niciodată!

Crucile Eroilor din Cimitirul Lărguța, Basarabia